

Cauza 290/83

Comisia Comunităților Europene împotriva Republicii Franceze

„Ajutoare pentru fermieri finanțate din excedentele de exploatare ale unui fond național de credit agricol”

HOTĂRÂREA CURȚII
DIN 30 IANUARIE 1985*

În cauza 290/83,

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de doamna Marie-José Jonczy, membră a Serviciului Juridic, în calitate de agent, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul domnului Manfred Beschel, membru al Serviciului Juridic, bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

reclamantă,

împotriva

Republicii Franceze, reprezentată de domnii Gilbert Guillame și Gérard Boivineau, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg, la sediul Ambasadei Franței, 2 Rue Bertholet,

pârâtă,

având ca obiect o acțiune în constatarea faptului că, prin încurajarea Caisse Nationale de Crédit Agricole (Fondul național de credit agricol) să acorde un ajutor fermierilor defavorizați, Republica Franceză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 5 din Tratatul CEE, ținând seama de obiectivele tratatului privind concurența și în special de dispozițiile articolului 92 și următoarele.

CURTEA,

compusă din domnii Mackenzie Stuart, președinte, G. Bosco, O. Due și C. Kakouris, președinți de cameră, P. Pescatore, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann și Y. Galmot, judecători,

avocat general: domnul G. F. Mancini
grefier: domnul J. A. Pompe, grefier adjunct

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

1 Prin cererea depusă la grefa Curții la 23 decembrie 1983, Comisia Comunităților Europene a introdus, în temeiul articolului 169 din Tratatul CEE, o acțiune având ca obiect constatarea faptului că, prin încurajarea Caisse Nationale de Crédit Agricole (Fondul național de credit agricol) să acorde un ajutor fermierilor defavorizați, Republica Franceză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 5 din Tratatul CEE, ținând seama de obiectivele

*Limba de procedură: franceza.

acestui tratat în materie de concurență și în special de dispozițiile articolului 92 și următoarele.

2 Din dosar rezultă că în urma conferinței agricole anuale din decembrie 1981, care a reunit guvernul francez și organizațiile profesionale agricole, au fost publicate o serie de măsuri de ajutor în favoarea agriculturii franceze, pe care guvernul francez le-a notificat Comisiei în conformitate cu articolul 93 alineatul (3) din tratat. Aceste măsuri includeau un „ajutor de solidaritate” de 1,5 miliarde de franci, destinat subvenționării fermierilor defavorizați. Ajutorul respectiv era finanțat din excedentele de exploatare ale Caisse Nationale de Crédit Agricole (Fondul național de credit agricol) (denumit în continuare CNCA), acumulate în cursul mai multor ani.

3 Ajutorul de solidaritate a luat forma unei subvenții forfetare acordate tuturor fermierilor a căror cifră de afaceri era mai mică de 250 000 de franci, iar valoarea acestuia era invers proporțională cu veniturile. Valorile ajutorului au fost calculate de autoritățile agricole ale departamentelor și plătite prin intermediul fondurilor Mutualité sociale agricole.

4 În prima fază, Comisia a inițiat, printr-o scrisoare din data de 10 martie 1982, procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat în ceea ce privește anumite măsuri notificate, inclusiv în ceea ce privește ajutorul de solidaritate.

5 În răspunsurile sale, guvernul francez a susținut că excedentele CNCA reprezentau produsul financiar al unei gestiuni a fondurilor private, și nu ale resurselor de stat. Pe de altă parte, acesta a precizat că decizia de a aloca resursele respective a fost luată cu o zi înainte de conferința agricolă de către consiliul de administrație al CNCA, unde reprezentanții statului sunt în minoritate. Prin urmare, măsurile în cauză nu puteau constitui ajutoare de stat, în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat.

6 Pe baza acestor argumente, Comisia a estimat că ajutorul în cauză nu reprezenta un ajutor de stat în sensul strict al cuvântului, iar decizia CNCA de a finanța ajutorul de solidaritate nu se putea explica decât ca fiind rezultatul încurajării și presiunii din partea autorităților publice. Prin urmare, Comisia a întrerupt procedura în temeiul articolului 93 alineatul (2) și, prin scrisoarea din 14 septembrie 1982, aceasta a inițiat procedura prevăzută la articolul 169 din tratat, susținând că guvernul francez nu și-a îndeplinit obligațiile care îi reveneau în temeiul articolului 5 din tratat, care prevede, la al doilea alineat, că statele membre se abțin de la orice măsură care ar putea aduce atingere realizării obiectivelor tratatului. Întrucât, în răspunsurile sale la această întrebare, guvernul francez a contestat comiterea unei astfel de încălcări, Comisia a introdus prezenta acțiune.

7 Comisia consideră că nu există nicio îndoială cu privire la faptul că statul este inițiatorul deciziei luate de consiliul de administrație al CNCA. Această decizie prezintă toate caracteristicile unei decizii luate sub presiunea autorităților publice, iar faptul că acestea nu sunt majoritare în consiliul de administrație nu este relevant în acest sens.

8 Pe de altă parte, Comisia face trimitere la faptul că dispozițiile din Codul rural francez privind CNCA nu prevăd decât operațiuni de credit. Întrucât, în temeiul dreptului francez, CNCA este un organism public, acesta ar fi supusă regulii specialității. Aceasta înseamnă în special că acesta nu își poate folosi patrimoniul în alte scopuri decât cele prevăzute de statutul său. În cazul în care CNCA își depășește atribuțiile, ministrul agriculturii trebuie să intervină în calitate de autoritate tutelară. Faptul că acesta nu a intervenit dovedește, în opinia Comisiei, că statul nu s-a opus ajutorului de solidaritate, în ciuda incompatibilității acestuia cu atribuțiile conferite CNCA.

9 În aceste circumstanțe, Comisia consideră că ajutorul respectiv este o măsură cu efect echivalent unui ajutor de stat, incompatibil cu piața comună și intrând în sfera de aplicare a articolului 5 din tratat. Prin acțiunea sa, guvernul francez a creat o situație echivalentă celei rezultate din acordarea unui ajutor de stat și, prin aceasta, nu s-a abținut de la luarea de măsuri care pot aduce atingere realizării obiectivelor tratatului. Un stat membru nu se poate sustrage obligațiilor sale prin delegarea către un agent economic a punerii în aplicare a unei măsuri care, dacă ar fi luată direct de stat, ar fi incompatibilă cu tratatul.

10 În ceea ce îl privește, guvernul francez contestă faptul că dreptul comunitar conține noțiunea de măsură cu efect echivalent unui ajutor de stat. Acest concept, avansat de Comisie, nu poate constitui un fundament nici pentru o procedură în temeiul articolului 93, nici pentru o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor în temeiul articolului 169.

11 De asemenea, măsura în cauză nu reprezintă un ajutor de stat în sensul articolului 92 din tratat. Nu a existat nicio încurajare din partea autorităților publice, față de care CNCA se bucură, de altfel, de o autonomie deplină. Nici normele generale de reglementare a organismelor publice din dreptul administrativ francez, nici dispozițiile specifice care reglementează CNCA nu îi conferă guvernului puterea de intervenție în calitate de autoritate tutelară în astfel de circumstanțe.

12 Din textele puse la dispoziție de guvernul francez și din explicațiile date de agentul acestuia în cursul procedurii orale reiese că, în conformitate cu dispozițiile în vigoare ale articolului 1 din Decretul nr. 53-707 din 9 august 1953 privind controlul statului asupra întreprinderilor publice naționale și anumite organisme cu interese de ordin economic sau social, astfel cum a fost modificat prin Decretul nr. 78-173 din 16 februarie 1978, deciziile privind în special acordarea profiturilor CNCA nu sunt definitive decât după ce au fost aprobate de autoritatea publică.

13 Trebuie menționat că, în conformitate cu articolul 92 alineatul (1) din tratat, sunt incompatibile cu piața comună, în măsura în care afectează schimburile comerciale între statele membre, ajutoarele acordate de state sau prin intermediul resurselor de stat, sub orice formă, care denaturează sau amenință să denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau sectoare de producție. Caracterul general al formulării acestei dispoziții permite să se aprecieze, pe baza articolului 92, compatibilitatea cu piața comună a oricărei măsuri de stat, cât timp aceasta are ca efect acordarea unui ajutor sub orice formă.

14 Astfel cum rezultă din formularea aceluiași articol 92 alineatul (1), un ajutor nu trebuie neapărat să fie finanțat din resursele de stat pentru a fi calificat ca ajutor de stat. Pe de altă parte, astfel cum a stabilit Curtea în Hotărârea din 22 martie 1977 (Steinike & Weinlig, cauza 78/76, Rec. 1977, p. 595), articolul 92 include toate ajutoarele acordate de state sau prin intermediul resurselor de stat, fără a fi necesar să se distingă între cazul în care ajutorul este acordat direct de stat sau de organisme publice sau private create de acesta sau desemnate în vederea administrării ajutoarelor.

15 Prin urmare, articolul 92 din tratat reglementează ajutoarele care, asemenea ajutorului de solidaritate în cauză, au fost decise sau finanțate de o instituție publică, a căror punere în aplicare este subordonată aprobării din partea autorităților publice, a căror modalități de acordare corespund celor ale unui ajutor de stat obișnuit și care, pe de altă parte, au fost prezentate de guvern ca făcând parte dintr-un ansamblu de măsuri în favoarea fermierilor care au fost în întregime notificate Comisiei, în conformitate cu articolul 93 alineatul (3).

16 În vederea stabilirii dacă un ajutor care intră în sfera de aplicare a articolului 92 este compatibil sau nu cu piața comună, tratatul a instituit, la articolul 93 alineatul (2), o procedură specifică care respectă condiții și norme specifice. Conform acestei dispoziții, Comisia nu poate introduce o acțiune împotriva statului membru în cauză decât dacă acesta nu respectă decizia prin care Comisia i-a impus să elimine sau să modifice ajutorul în cauză. Anterior unei astfel de decizii, dispoziția respectivă impune să li se dea un preaviz părților interesate pentru a-și prezenta observațiile, acordându-li-se astfel celorlalte state membre, precum și sectoarelor interesate, garanția că își pot face cunoscute opiniile și permițându-i-se Comisiei să fie pe deplin informată cu privire la toate datele cauzei anterior luării unei decizii. În cele din urmă, dispoziția respectivă îi oferă statului membru în cauză posibilitatea de a sesiza Consiliul, care poate decide, în unanimitate, dacă ajutorul respectiv poate fi considerat compatibil cu piața comună.

17 Prin urmare, trebuie să se constate că procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) acordă tuturor părților interesate garanții care sunt adaptate în mod specific problemelor specifice create de ajutoarele de stat în ceea ce privește concurența pe piața comună și a căror sferă de aplicare este mult mai largă decât cea a celor acordate prin procedura precontencioasă prevăzută la articolul 169 din tratat, la care nu participă decât Comisia și statul membru în cauză. Prin urmare, cu toate că existența respectivei proceduri speciale nu creează niciun obstacol în calea stabilirii compatibilității unui regim de ajutor cu normele comunitare, altele decât cele conținute de articolul 92, în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 169, este totuși indispensabil ca procedura de la articolul 93 alineatul (2) să fie urmată de Comisie, în cazul în care aceasta dorește să constate incompatibilitatea regimului respectiv, ca ajutor, cu piața comună.

18 Din cele de mai sus rezultă că articolele 92 și 93 nu lasă loc unei noțiuni paralele de „măsură echivalentă unui ajutor” care face obiectul unui regim diferit de cel al ajutoarelor propriu-zise.

19 În aceste circumstanțe, acțiunea trebuie respinsă ca inadmisibilă, întrucât acesta se întemeiază direct pe dispozițiile articolului 169 din tratat, fără ca procedura prevăzută la articolul 93 să fi fost în prealabil respectată de Comisie.

Cu privire la cheltuielile de judecată

20 În temeiul articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a căzut în pretenții, aceasta trebuie obligată la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

dispune:

1) Respinge acțiunea ca inadmisibilă.

2) Obligă Comisia la plata cheltuielilor de judecată.

Mackenzie Stuart
Pescatore

Bosco
Koopmans

Due
Everling

Kakouris
Bahlmann

Galmot

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 30 ianuarie 1985.

Grefier
P. Heim

Preşedinte
A. J. Mackenzie Stuart